

Για σωάνηπος

ΜΙΑ ΚΡΙΣΗ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ - ΕΝΑ ΠΑΣΟΚ ΧΩΡΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Συντάκτης, Συντάξιμος

Εδώ στο ΠΑΣΟΚ συμβαίνει ότι παρουσιάζεται μια μεγάλη κρίση, αλλά δεν αποφασίζετε στον χαρακτήρα της. Όλοι κινούνται σύμφωνα με το μένος της κρίσης δεν είναι το γεγονός ότι έχει τεθεί θέμα ηθικότητας.

**«Τι είναι και τι θέλει το ΠΑΣΟΚ
στον 21^ο αιώνα;»**

λαϊκή, δημοκρατική, ανοικτή γύρω από τη φιλοδοξία των υποψηφίων για τον αρχικό και αδημαύτο.

Διπλό δεν είναι μετά σε επίπεδο κοινοβουλευτικό κόμμα.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Αντίθετα, όμως, να δούμε τον τρόπο που είναι αποδοτικό διαπορευτικό, να δούμε τον τρόπο που είναι ανυπόθετο.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ
ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΗ Β' ΑΘΗΝΩΝ

Σε αυτήν περίπτωση, το πρόβλημα μπορεί να καταληφθεί, ότι είναι ο Γ. Παπανδρέου είναι ο Επ. Θεοδωράκης αντίστοιχες είναι αντίστοιχα μια "ελαστικότητα", που τους θέτουμε κατά από την κοινή καρδιά των μέχρι τότε εκπαιδευμένων ιδεολογικών και πολιτικών θέσεων μας.

Εκπαιδευμένων ιδεολογικών και πολιτικών θέσεων μας.

ΜΙΑ ΚΡΙΣΗ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ – ΕΝΑ ΠΑΣΟΚ ΧΩΡΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Σύντροφοι, Συντρόφισσες,

Όλοι στο ΠΑΣΟΚ συμφωνούμε ότι αντιμετωπίζουμε μια μεγάλη κρίση, αλλά δεν συμφωνούμε στον χαρακτήρα της. Όλοι, επίσης, συμφωνούμε ότι το αίτιο της κρίσης δεν είναι το γεγονός ότι έχει τεθεί θέμα ηγεσίας.

Ωστόσο, υπάρχει έστω και ένα σοσιαλιστικό κόμμα στην Ευρώπη που να διαμόρφωσε συνθήκες τέτοιας έντασης, με ανοιχτές ακόμη και λογικές διάσπασης, μόνον γύρω από τη διαμάχη των υποψηφίων για την προεδρία του κόμματος;

Αυτό δεν έγινε ποτέ σε κανένα σοσιαλιστικό κόμμα.

Αντίθετα, όποτε υπήρξε διάσπαση, αυτή ήταν αποτέλεσμα διαφορετικής ιδεολογικής και πολιτικής πλατφόρμας, που υπέκρυπτε και διαφορετική αντίληψη των κοινωνικών συμμαχιών και της πολιτικής προοπτικής του κόμματος.

Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν προκύπτει, ούτε βάσιμα μπορεί να υποστηριχθεί, ότι είτε ο Γ. Παπανδρέου είτε ο Ευ. Βενιζέλος αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα μια "πλατφόρμα", που τους διαφοροποιεί από τον κοινό κορμό των μέχρι τώρα εκπεφρασμένων ιδεολογικών και πολιτικών θέσεων μας.

Στην ως τώρα συζήτηση είτε για τα αίτια της εκλογικής ήττας του 2007, είτε για τη φθίνουσα εκλογική μας πορεία από το 2000, είτε για τη συνολική κατάσταση του ΠΑΣΟΚ, υπάρχει μια προφανής έλλειψη ιδεολογικής και πολιτικής ανάλυσης.

Αυτή η ιδεολογική και πολιτική έλλειψη ξενίζει κατ'αρχήν αλλά, ταυτόχρονα, εξηγεί και την ένταση της διαμάχης τόσο σε επίπεδο ηγεσίας, όσο και σε επίπεδο βάσης.

Γιατί όσο μεγαλύτερο το ιδεολογικό και πολιτικό κενό στην συζήτηση, όσο περισσότερο η διαμάχη γίνεται προσωπική, τόσο πιο έντονες γίνονται οι άρρητες πλευρές των ζητημάτων, των στάσεων και των επιλογών που καλύπτονται από τα πρόσωπα.

Τόσο περισσότερο δευτερεύουσες διαφορές στις προσεγγίσεις επιμέρους ζητημάτων αναγορεύονται σε κυρίαρχα θέματα.

Τόσο περισσότερο υποβαθμίζονται τα ζητούμενα μιας πραγματικής πολιτικής συζήτησης, άρα και της πρότασης διεξόδου από την κρίση.

Με αυτού του είδους την αναμέτρηση, όπως εκτυλίσσεται, αντί να υπερβαίνουμε, ανακυκλώνουμε και βαθαίνουμε την υπαρκτή κρίση του ΠΑΣΟΚ. Κατ' ουσίαν ο τρόπος που έχει διεξαχθεί ως σήμερα η διαμάχη για την ηγεσία, μάλλον αποδυναμώνει παρά ενισχύει τις ιδεολογικές και πολιτικές λειτουργίες του κινήματος, ενώ δυσχεραίνει και απομακρύνει τις αναγκαίες αποφάσεις, σε κάποιο απώτερο μέλλον.

Είναι αυτονόητο λοιπόν ότι πρέπει πριν απ' όλα να μιλήσουμε συγκεκριμένα για τη συνολική κρίση του ΠΑΣΟΚ. Μόνον τότε, θα μπορέσουμε να άρουμε τα αίτια της κρίσης, να ανασυνταχθούμε ιδεολογικά και πολιτικά και να θέσουμε το θέμα της ηγεσίας στα πραγματικά του μέτρα.

Γιαυτό και είναι ανάγκη να μετατρέψουμε την Εθνική Συνδιάσκεψη σε ένα συλλογικό σώμα με συνείδηση ηγετικής και καθοδηγητικής ευθύνης, ώστε με την ποιότητα των λειτουργιών μας να δώσουμε ένα ισχυρό μήνυμα σιγουριάς και ελπίδας στην ελληνική κοινωνία και να οπλίσουμε τον Πρόεδρο που θα εκλεγεί στις 11 Νοεμβρίου με το θετικό απόθεμα των εργασιών μας και, κυρίως, με την συλλογική μας απάντηση πάνω στο καίριο ερώτημα πολιτικής και κοινωνικής ύπαρξης του ΠΑΣΟΚ που είναι:

«ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΘΕΛΕΙ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ;»

Η εκλογή Προέδρου με τον τρόπο που διεξάγεται, θα είναι από μόνη της-όποιος και αν εκλεγεί-μια ακόμη διολίσθηση σ' αυτό που οι περισσότεροι εξορκίζουν: το ΠΑΣΟΚ, ακόμη και αν διατηρήσει το τυπικό της σοσιαλδημοκρατικής του αναφοράς, θα ολισθήσει και πάλι ανεπαισθήτως προς τη μετατροπή του σε ένα κόμμα του Κέντρου, χωρίς κέντρο βάρους. Γιατί μόνο σε κόμματα με χαλαρούς ιδεολογικούς, πολιτικούς και οργανωτικούς δεσμούς - κόμματα

ευρείας μεν κοινωνικής εκπροσώπησης συμφερόντων, αλλά 'ομοσπονδιοποιημένης' και ασύνδετης εσωτερικά οργανικά και οργανωτικά έκφρασης-, η ηγεσία διαδραματίζει τον ρόλο που σήμερα τείνουμε να της αποδώσουμε: να αναλάβει, δηλαδή, ένα πρόσωπο την ιδεολογική εκπροσώπηση και την πολιτική σηματοδότηση, να υποκαταστήσει ένα πρόσωπο τη συλλογική συγκρότηση και να πάρει αυτό το βάρος των συμβολισμών μιας ολόκληρης παράταξης.

Πρέπει, λοιπόν, πριν απ' όλα να συζητήσουμε ανοιχτά ένα ζήτημα που έχει τεθεί κατά καιρούς από ορισμένους συντρόφους, άλλοτε ανοιχτά και ρητά και άλλοτε δειλά και ανολοκλήρωτα, για το βασικό προσανατολισμό, τον λόγο ύπαρξης και δράσης του ΠΑΣΟΚ ως πολιτικού φορέα:

-θα επιδιώξουμε να προσδιορίσουμε εκ νέου τον ρόλο μας ως σοσιαλιστικό κίνημα οικονομικού και κοινωνικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας στους όρους και τις συνθήκες του 21^{ου} αιώνα;

-ή μήπως οι όροι και οι συνθήκες του 21^{ου} αιώνα επιβάλλουν ένα στρατηγικό μετασχηματισμό του ίδιου του ΠΑΣΟΚ, είτε προς ένα σοσιαλδημοκρατικό κόμμα του «τρίτου δρόμου» του τύπου των New Labour της Βρετανίας, είτε προς ένα ακόμα πιο ευρύ σχήμα, με αλλαγή του ονόματος, των ιδεολογικοπολιτικών θέσεων, του Καταστατικού και των συμβόλων όπως έγινε, τελικά, με το Δημοκρατικό Κόμμα του Βελτρόνι, δίπλα μας στην Ιταλία;

Υποστηρίζω ότι ένας ουσιαστικός λόγος της κρίσης είναι ότι το ΠΑΣΟΚ - ορατά τουλάχιστον από το 2000, αλλά ήδη από νωρίτερα- διολισθαίνει προς την επιλογή του τύπου των New Labour, με μια αδιακήρυκτη μεν, αλλά διαρκή και σταθερή

προσχώρηση σε θέσεις και πρακτικές που οδηγούν σ'αυτό το αποτέλεσμα.

Υποστηρίζω, όμως, επίσης, ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος αντί να θέλουμε να μετασχηματίσουμε την ελληνική κοινωνία ως σοσιαλιστικός φορέας, να μετασχηματίσουμε τον εαυτό μας προς κάποια ασαφή και χωρίς κοινωνική και πολιτική οριοθέτηση κεντρώα μετατόπιση του.

Γιατί για να ενστερνιστούμε ως ανάγκη αυτή την «μετατόπιση προς το κέντρο» σημαίνει ότι η κοινωνική μας βάση είναι κυρίως κάποια ιδεατά μεσαία στρώματα που έχουν «μετακινηθεί στα δεξιά», και ότι έχουμε κάνει την ανάλυση ότι η Ελλάδα είναι πλέον μια ώριμη ευρωπαϊκή κοινωνία των 2/3 που ευημερούν και, απομένει, η βελτίωση της θέσης του πάσχοντος και ασθενέστερου 1/3. Όμως τέτοια μεσαία στρώματα δεν υπάρχουν στην Ελλάδα.

Πριν απ' όλα, η ανάγνωση είναι ρηχή ακόμη και διεθνώς: οι κοινωνίες των 2/3 ήδη απειλούνται σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ, όπου το κοινωνικό κράτος δέχεται συστηματικά καιρικά πλήγματα από τους όρους της ανεξέλεγκτης νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Οι μεσαίες τάξεις συμπιέζονται κοινωνικά και εισοδηματικά και παντού - πλην του βορείου τόξου της Νορβηγίας, Δανίας, Σουηδίας και Φιλανδίας- εκδιπλώνονται περικοπές και περιορισμοί στις κατακτήσεις του κράτους-πρόνοιας.

Το κυριότερο, όμως, είναι ότι, η Ελλάδα είναι μια αντίστροφη κοινωνία των 2/3, στην οποία τα 2/3 των μεσαίων και μικροαστικών στρωμάτων συμπιέζονται και νιώθουν έντονη την απειλή της

κοινωνικής και οικονομικής υποβάθμισης, όταν μάλιστα παρά τις προσπάθειες του ΠΑΣΟΚ, δεν υπάρχει στην Ελλάδα ο ιστός ενός πραγματικού κοινωνικού κράτους συνοχής και αλληλεγγύης. Σήμερα, στην Ελλάδα, μόνο το 1/3 της κοινωνίας έχει πραγματική ή σχετική συμμετοχή στην ασφάλεια και την ευημερία. Επιπλέον, ο αγροτικός τομέας, εφόσον δεν υπάρξει έγκαιρη και καίρια διαρθρωτική παρέμβαση, θα εκβάλλει την επόμενη δεκαετία δεκάδες ή και εκατοντάδες χιλιάδες νέους ανέργους και απελπισμένους στα μεγάλα αστικά κέντρα. Αν δεν υπάρξει έγκαιρα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο για τη χώρα, η ανεργία θα αυξάνεται σταθερά, ενώ η εργασία των 700 ευρώ θα γίνεται ο ορίζοντας της μιζέριας για τις νέες γενιές.

Ξεκινώντας, λοιπόν, από το θέμα της "ταυτότητας" του ΠΑΣΟΚ, πρέπει να πούμε ξεκάθαρα ότι **η Ελλάδα έχει σταθερά την ανάγκη από ένα σύγχρονο σοσιαλιστικό κόμμα, το οποίο θα δρα ως ο κορμός του σχηματισμού της μεγάλης παράταξης της Κεντροαριστεράς που επιδιώκει τη μέγιστη πλειοψηφία για τον μετασχηματισμό της ελληνικής κοινωνίας με βάση το πρόγραμμα της.**

Γι' αυτό και το ΠΑΣΟΚ δεν είναι, ούτε χρειάζεται να γίνει σοσιαλδημοκρατικό κόμμα του ' τρίτου δρόμου', ούτε - ακόμη περισσότερο, κεντρώο κόμμα διαχειριστικής εναλλαγής.

Δεν είναι, ούτε πρέπει να γίνει το ένα ή το άλλο, γιατί η ελληνική κοινωνία έχει ανάγκη από ένα σύγχρονο κοινωνικό κράτος και όχι την ιδιωτικοποίηση των δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών· έχει ανάγκη μια ποιοτική δημόσια δωρεάν παιδεία και ένα ποιοτικό και αξιόπιστο δημόσιο σύστημα υγείας· έχει ανάγκη από ένα βιώσιμο και

ανθρώπινο ασφαλιστικό σύστημα· έχει ανάγκη ένα δίκτυο κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης.

Γιατί, προσθέτως, η Ελλάδα χρειάζεται, μέσα στην παγκοσμιοποίηση, να αυξήσει την ανταγωνιστικότητά της σε τοπικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Και αυτό μπορεί να γίνει μόνον με μια ολόπλευρη ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με παράλληλη ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας.

Αλλά, μοχλός της ανάπτυξης, της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων, της δημιουργίας εθνικών πρωταθλητών με διεθνοποιημένες προοπτικές, μπορεί να είναι μόνο ένα σύγχρονο, ευέλικτο και με σαφήνεια οριοθέτησης εξουσιών, αποκεντρωμένο, αποτελεσματικό κράτος. Ένα κράτος που επιδιώκει την ενίσχυση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της χώρας στο νέο διεθνές περιβάλλον. Ένα κράτος χωρίς συντεχνιακές εξαρτήσεις και γραφειοκρατικές αγκυλώσεις. Χωρίς διαφθορά, με καλά αμειβόμενους, αξιοκρατικά εξελισσόμενους δημόσιους λειτουργούς.

Όλα αυτά που, παράλληλα συμβάλλουν σε **μια άλλη κρίσιμη παράμετρο, που είναι η εθνική ισχύς για τη διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων**, δεν επιτυγχάνονται με κεντρώα διαχειριστικά κόμματα, ούτε με συνασπισμούς κομμάτων που εξαναγκάζονται σε συνεργασία από τις τροπές του εκλογικού νόμου.

Επιτυγχάνονται με ένα ισχυρό και συγκροτημένο μεταρρυθμιστικό πολιτικό φορέα της σοσιαλιστικής αριστεράς, που μπορεί να συγκρουστεί αποτελεσματικά με κατεστημένα και να προωθήσει με

φαντασία και τόλμη ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στο κράτος, την οικονομία και την κοινωνία.

Επιτυγχάνονται με ένα συντεταγμένο μεταρρυθμιστικό σοσιαλιστικό κόμμα, που δεν θα χρειάζεται καμία "αριστερή" ή "δεξιά" στροφή, γιατί θα είναι εδραιωμένο στο κέντρο της πολιτικής σκηνής, ως προοδευτική πρόταση αποτελεσματικής διακυβέρνησης μιας μεγάλης και σταθερής κοινωνικής και πολιτικής πλειοψηφίας.

Επιτυγχάνονται με ένα οριοθετημένο με σαφήνεια σοσιαλιστικό ΠΑΣΟΚ, ένα **ΠΑΣΟΚ δύναμη της Αριστεράς Της Πράξης και των Λύσεων των Προβλημάτων**, με ιδεολογικό και πολιτικό μέτωπο προς το ΚΚΕ και τον ΣΥΡΙΖΑ της αέναης ανακύκλωσης και της επίτασης των προβλημάτων. Γιατί το ΠΑΣΟΚ δεν έχει κανένα λόγο να υποκλίνεται ούτε στις αντιφατικές θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ, ούτε στον άταφο υπαρκτό σοσιαλισμό του ΚΚΕ, υποχωρώντας ή μεταβάλλοντας την ατζέντα των πραγματικών θεμάτων της κοινωνίας. Ένα ΠΑΣΟΚ που δεν δέχεται πιστοποιητικά αριστεροφροσύνης από κανέναν, αλλά επιδιώκει ισότητα και χωρίς ηγεμονισμό, τον διάλογο με τις άλλες δυνάμεις της Αριστεράς πάνω σε συγκεκριμένα προβλήματα και τη συστράτευση ώστε τα πραγματικά ζητήματα της κοινωνίας να οδηγούνται στη λύση τους και όχι στη διαιώνισή τους.

Ο ΚΟΙΝΟΣ ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΘΟΛΟΥ ΑΥΤΟΝΟΗΤΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Σήμερα, η συζήτηση για το ΠΑΣΟΚ, για την κρίση του ΠΑΣΟΚ δεν γίνεται σ' αυτό το πλαίσιο και πάνω σ' αυτή την αυτονόητη βάση, παρά τις αλλεπάλληλες ήττες.

Δεν συζητάμε δηλαδή για ποιους λόγους δεν είναι πια αναγνωρίσιμη η ταυτότητά μας, άρα να εξετάσουμε και να προτείνουμε με ποιους ιδεολογικούς και πολιτικούς όρους θα επικυρώσουμε την προοπτική της παράταξης στον 21^ο αιώνα. Αυτό το πραγματικό ερώτημα έχει υποκατασταθεί από την καθόλου αυτονόητη απάντηση «Παπανδρέου» ή «Βενιζέλος».

Για να μπορούν όμως είτε ο Γ. Παπανδρέου, είτε ο Ευ. Βενιζέλος, είτε ο Κ. Σκανδαλίδης είτε όποιος άλλος σύντροφος, να είναι αποτελεσματικοί στο τιμόνι της ηγεσίας, πρέπει να απαντήσουμε πριν απ' όλα συλλογικά στα θέματα 'ταυτότητας', που οδήγησαν στις λάθος πολιτικές, που με τη σειρά τους οδήγησαν σε αλλεπάλληλες εκλογικές ήττες και στην ορατή διαρκή συρρίκνωση της απήχησης του ΠΑΣΟΚ.

Ας ξεκινήσουμε με τις διαπιστώσεις που γίνονται κοινός τόπος.

1. Μιλάμε όλοι για «κρίση του πολιτικού συστήματος», άρα και ότι η κρίση του ΠΑΣΟΚ είναι τμήμα αυτής της κρίσης.

Τι ορίζουμε όμως ως κρίση του πολιτικού συστήματος και γιατί το ΠΑΣΟΚ να είναι τμήμα της και όχι δύναμη υπέρβασής της;

2. Μιλάμε όλοι για «κρίση της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας», άρα ότι και η κρίση του ΠΑΣΟΚ είναι τμήμα αυτής της μεγαλύτερης κρίσης. Γιατί, όμως, επί χρόνια το ΠΑΣΟΚ είχε μια ανοδική πορεία που δεν την προσδιόριζε τόσο καθοριστικά η εξέλιξη της υπόλοιπης ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας; Και γιατί, άραγε, τώρα να μην έχουμε πρόταση και ενεργή στάση αντιμετώπισης της κρίσης και σε εθνικό, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ενώ στο παρελθόν είχαμε;

3. Διαπιστώνουμε την διαπλοκή της οικονομικής εξουσίας με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και καταγγέλλουμε και αφορίζουμε αυτή τη διαπλοκή. Γιατί, όμως, αποσιωπούμε το γεγονός ότι αυτή η δύναμη της διαπλοκής μπορεί να επηρεάζει και να χειραγωγεί τις εξελίξεις μόνον όταν ένα σοσιαλιστικό κόμμα χάνει τη δική του πηγή αυτονομίας - που είναι η εδραίωση του στην κοινωνία, η δύναμη που αντλεί από την αυθεντική εκπροσώπηση δυνάμεων που οργανώνονται στον πολιτικό τους φορέα για να αλλάξουν την κοινωνία, άρα και τους συσχετισμούς εξουσίας. Και τι μας εμπόδισε άραγε να το πράξουμε;

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Η ΣΙΩΠΗ ΤΩΝ ΑΜΝΩΝ - ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Είναι προφανές, ότι η 'κρίση της πολιτικής' και η 'κρίση της σοσιαλδημοκρατίας' είναι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Εντάσσονται και εξηγούνται από την απορρύθμιση των κυρίαρχων σχέσεων εξουσίας και πολιτικής εκπροσώπησης που διαμόρφωσαν ο 19^{ος} και ο 20^{ος} αιώνας.

Στο τέλος του 20^{ου} αιώνα υπήρξαν τρεις, ταυτόχρονες και σε έντονη αλληλεπίδραση μεταβολές, τις οποίες οι κοινωνίες και το πολιτικό σύστημα ακόμη δεν απορρόφησαν, ούτε είναι σε θέση να ελέγξουν τους κραδασμούς και τις επιπτώσεις:

Πρώτον:-η νεοφιλελεύθερη επέλαση της «παγκοσμιοποίησης» στην Οικονομία, που αποτυπώθηκε πρώτα στις συμφωνίες GATT's και συνεχίζεται τώρα στις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Επέλαση που επεκτάθηκε από την Οικονομία στις πολιτικές ιδεολογίες και στα αξιακά πρότυπα.

Εδώ και τριάντα χρόνια, το σοσιαλιστικό κίνημα αθροίζει ήττες, με πιο βασική ότι έχασε την 'ατζέντα': η γλώσσα, οι ιδεολογικοί και πολιτικοί όροι της δημόσιας συζήτησης έχουν επιβληθεί από τη μονοσήμαντη νεοφιλελεύθερη σκέψη. Η οργανική ενότητα «της κοινωνίας των πολιτών» που ασκεί δημοκρατικά τον έλεγχο του κράτους, όπως την πρότεινε ο Γκράμσι, μεταμορφώθηκε από τη νεοφιλελεύθερη σκέψη σε «κοινωνία των πολιτών», αμέτοχων στο κεντρικό κορμό των εξελίξεων του κράτους τους.

Αλλά έτσι διασπάστηκε και το νόημα της επιδίωξης της συλλογικότητας μέσα στην κοινωνία. Γιαυτό και απαξιώνεται η ίδια η έννοια του κόμματος ως εξ ορισμού «γραφειοκρατική συγκρότηση» και αποθεώνεται το υποκατάστατο συλλογικότητας «των μη κυβερνητικών οργανώσεων». Ονειδίζεται η συλλογική συγκρότηση των κομμάτων, και η, μέσω αυτών, συμμετοχή και άσκηση ελέγχου και εξουσίας από τους πολίτες και ενθαρρύνεται η ιδέα των εθελοντικών ενώσεων προσώπων γύρω από επιμέρους στόχους (με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον κατακερματισμένο ακτιβισμό για το περιβάλλον).

Όσο ισχυρότερη συλλογικότητα εκφράζουν οι λέξεις, τόσο περισσότερο ενοχοποιούνται από την νεοφιλελεύθερη ιδεολογία: η έννοια του έθνους καθίσταται ύποπτη και εξοβελίζεται. Ο «λαός» υποκαθίσταται από την «κοινωνία»: η κοινωνία, με τη σειρά της, από τον «πολίτη», ενώ ο πολίτης γίνεται νοητός από τη φιλελεύθερη σκέψη μόνο ως «άτομο». Εξού και η μονομερής επιμονή στα ατομικά δικαιώματα: εξού και ο πρωτοφανής αλλά αποτελεσματικός-απ' ό,τι αποδείχτηκε-διαχωρισμός των ατομικών από τα κοινωνικά δικαιώματα.

Άλλωστε, κατά την κλασική διατύπωση της Θάτσερ: «δεν υπάρχει κοινωνία-μόνον άτομα», προσθέτοντας ως υποχώρηση την μόνη αναγνωρίσιμη συλλογικότητα «-και η οικογένεια».

Η μονοδιάστατη φιλελεύθερη σκέψη αρέσκεται να θεωρεί και να επιβάλει τη θέση ότι η παγκοσμιοποίηση είναι μια αδήριτη αναγκαιότητα, με ισχύ φυσικού νόμου. Παρουσιάζει τη

νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση ως μια περίπου αυτόματη εξέλιξη της δυναμικής της Οικονομίας που απελευθερώνεται επιτέλους από τα δεσμά και τις ρυθμίσεις του κράτους, για να λειτουργούν ανεμπόδιστοι οι νόμοι της Αγοράς, οι οποίοι καταλήγουν να ρυθμίζουν και την κοινωνία, επ' αγαθό των ατόμων της.

Η αλήθεια είναι ότι αυτού του είδους η παγκοσμιοποίηση μέσω της απελευθέρωσης των αγορών και τη χωρίς φραγμούς κίνηση και επέκταση του χρηματιστηριακού, κυρίως, κεφαλαίου δεν είναι κάποιος φυσικός νόμος, αλλά ξεκίνησε ως συγκεκριμένη επιθετική πολιτική στρατηγική από κέντρα επιρροής στις ΗΠΑ (και αλλού), με πρώτο πεδίο εφαρμογής τη Χιλή του Πινοσέτ, το 1973, για να πάρει την πλήρη μορφή της από τον Ρήγκαν και τη Θάτσερ μετά το 1979. Σήμερα πράγματι, σχεδόν τριάντα χρόνια μετά, η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση της ανεξέλεγκτης αγοράς, έχει πάρει «το πάνω χέρι» ακόμη και απέναντι στους κάποτε πολιτικούς της ταγούς, τους οποίους έχει θέσει πλέον, με μικρότερες ή και καθόλου αντιστάσεις και διαφοροποιήσεις, στην απόλυτη υπηρεσία της.

Και όλα αυτά, φυσικά, όχι ως κίνηση των νόμων της Οικονομίας, αλλά με μια πολυσύνθετη παρέμβαση νεοφιλελεύθερων κομμάτων και κυβερνήσεων, Διεθνών Οργανισμών, (όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ή η Παγκόσμια Τράπεζα), με τη συνδρομή Ερευνητικών και Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων χρηματοδοτούμενων αφειδώς από Εργοδοτικές Ενώσεις και, κυρίως, με τον πολυποίκιλο έλεγχο της ενημέρωσης, τόσο του Τύπου όσο και της Τηλεόρασης.

Για παράδειγμα, οι 274 εφημερίδες, ραδιόφωνα και τηλεοράσεις που έλεγχε το 2003 ο Ρούπερτ Μέρντοχ σε τρεις ηπείρους, συνέπεσαν - προς δόξαν της ανεξαρτησίας της ενημέρωσης - απολύτως στην αναγκαιότητα της επέμβασης στο Ιράκ, το ίδιο όπως υμνούν καθημερινά και χωρίς παραφωνίες κάθε νεοφιλελεύθερη πολιτική και δυσφημούν κάθε «κρατικιστική», «προστατευτική και παρεμβατική», «αναχρονιστική» πολιτική, παγκοσμίως.

Δεύτερον: η επανάσταση των νέων τεχνολογιών, έδωσε νέα ώθηση στην οικονομική παγκοσμιοποίηση, κυρίως στην αδυσώπητη επέκταση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου και των παιγνίων του, αυτό που ονόμασε ο Ιγνάσιο Ραμονέ «Καπιταλισμό-Καζίνο». Αλλάζει, όμως, τη φύση της εργασίας και επηρεάζει τη συγκρότηση της συλλογικότητας των κοινωνιών. Δημιουργεί, δηλαδή, απίστευτες δυνατότητες και ευκαιρίες, αλλά και νέες ανισότητες.

Τρίτον: έγινε, επίσης, φανερό, ότι το καύχημα της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας - δηλαδή το ευρωπαϊκό κοινωνικό κράτος - ήταν μεν το αποτέλεσμα των σκληρών και μακρών αγώνων των εργαζομένων και της πολιτικής των σοσιαλιστικών κομμάτων, αλλά έκρυβε και έναν αντίστοιχο συμβιβασμό των κυρίαρχων τάξεων όσο υπήρχε το δέος και η απειλή του σοβιετικού μπλοκ και των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού. Γιαυτό, αμέσως μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, ο συμβιβασμός διερράγη μονομερώς με απροκάλυπτη επιθετικότητα ακόμη και σε

δικαιώματα που θεωρούνταν ως σταθερά κεκτημένα, όπως οι συλλογικές συμβάσεις, που πρέπει τώρα να αντικατασταθούν από τις ατομικές «συμφωνίες» των εργαζομένων.

Τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, οι φιλελεύθερες και νεοφιλελεύθερες πολιτικές δυνάμεις της Δεξιάς θεωρούν καθήκον τους να ανοίγουν δρόμο στην κυριαρχία της Αγοράς, τσακίζοντας ό,τι αντιστρατεύεται τη μετατροπή κάθε κοινωνικής περιοχής σε χώρο του ανελέητου κερδοσκοπικού ανταγωνισμού των ποικιλώνυμων και διαρκώς μεταλλασσόμενων χρηματοπιστωτικών συνασπισμών του διεθνούς κερδοσκοπικού και όχι του παραγωγικού- κεφαλαίου.

Αλλά ούτε η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία από τη μεριά της τόλμησε να θέσει πλαίσιο, κανόνες και αρχές στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και στην επίθεση των κυρίαρχων τάξεων σε κάθε χώρα εσωτερικά. Καμμία μεμονωμένη κυβέρνηση, δεν αντιτάχθηκε· ομοίως, ούτε στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια και, ακόμη περισσότερο, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν επιδιώχθηκε - εν ονόματι του 'ανταγωνισμού' και της οικονομικής ορθοδοξίας της Αγοράς, που εμφανίστηκε ως οικονομική και κοινωνική πανάκεια - να υπάρξει μια ενεργή και κοινή στάση απέναντι στην σταθερή ανατροπή όλων των κοινωνικών κεκτημένων.

Ποτέ άλλοτε στην ιστορία της σοσιαλδημοκρατίας δεν υπήρξε τόσο ολοκληρωμένη και επονεϊδιστη ήττα, τέτοια αμαχητί παράδοση στην πιο κυνική και βίαιη αναδιανομή εισοδήματος υπέρ των ολίγων και ισχυρών παγκοσμίως, όλο αυτό το διάστημα.

Δεν τόλμησε η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία να υποστηρίξει τα πιο απλά μέτρα, όπως τον «φόρο Τόμπιν» στις διεθνείς χρηματιστηριακές συναλλαγές. Ή δεν έπραξε το αυτονόητο, να πιέσει ώστε η Ενωμένη Ευρώπη να απαιτήσει να περιλάβουν οι συμφωνίες, πρώτα της GATT ή τώρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) δύο τουλάχιστον παραμέτρους:

Πρώτον: ότι η απελευθέρωση του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών και της κίνησης κεφαλαίου θα προϋποθέτει την προστασία των στοιχειωδών εργασιακών δικαιωμάτων σε όλες τις χώρες, όπως ορίζει αυτά τα στοιχειώδη δικαιώματα το Διεθνές Γραφείο Εργασίας.

Γιατί αλλιώς, η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία συναινεί να ανοίξει τις αγορές της στον ανταγωνισμό των μεροκάματων του 1 δολαρίου ή της βάρβαρης παιδικής εργασίας στις αναπτυσσόμενες χώρες του κάποτε 'Τρίτου Κόσμου' και των αναδυόμενων οικονομιών της Ασίας, ώστε να βελτιώσει ίσως, κάπως τη μοίρα του, ο Ινδός ή ο Βραζιλιάνος, (αν, βεβαίως, φτάσει κάποιο τμήμα της υπεραξίας και των υπερκερδών και σ' αυτόν), αλλά να φτωχύνουν αντίστοιχα οι Ευρωπαίοι εργαζόμενοι, που θα κληθούν να καταβάλουν το τίμημα αυτού του είδους της απελευθέρωσης της «ανταγωνιστικότητας».

Δεύτερον: Η Ευρωπαϊκή Ένωση επίσης, όπως και η ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία, δεν τόλμησαν να θέσουν μια δεύτερη προϋπόθεση στις συμφωνίες του ΠΟΕ, ως προς το λεγόμενο «οικολογικό ντάμπινγκ».

Γιατί ένα μεγάλο κομμάτι της «ανταγωνιστικότητας» των ΗΠΑ και των αναδυόμενων οικονομιών, με χαρακτηριστικότερη την Κίνα, οφείλεται στην πλήρη περιφρόνηση, όχι μόνο της προστασίας των δικαιωμάτων της εργασίας, αλλά και κάθε μορφή περιβαλλοντικής προστασίας, που θεωρείται ότι προσθέτει «κόστος» στην παραγωγή- άρα λιγότερο κέρδος για τον «επενδυτή».

Και όλα αυτά την ίδια στιγμή, που όλα τα ευρωπαϊκά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα διαρρηγνύουν τα μιάτιά τους για την ανάγκη να γίνει το περιβάλλον αιχμή της παγκόσμιας πολιτικής. Με αποτέλεσμα να απαξιώνονται διπλά: και στο εσωτερικό των κοινωνιών των χωρών τους για την ατολμία τους και στις τρίτες χώρες, για την συνενοχή τους, όταν εννιάχρονα παιδιά δουλεύουν δωδεκάωρο σε βαριές βιομηχανικές εργασίες με την υπογραφή των κυβερνήσεων μας (και των ελληνικών συμπεριλαμβανομένων) και όταν οι κλιματικές αλλαγές απειλούν την ίδια την ύπαρξη του πλανήτη.

«ΟΛΟΙ ΙΔΙΟΙ ΕΙΝΑΙ» – ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΕΣ

ΚΑΙ ΠΑΠΑΓΑΛΟΙ

Πρέπει να μας απασχολήσει γιατί ποτέ στο ΠΑΣΟΚ δεν υπήρξε οργανωμένη συζήτηση για την παγκοσμιοποίηση ούτε συζήτηση για τη στάση και τις πρωτοβουλίες που θα μπορούσαμε να αναλάβουμε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος, ώστε να επιδιωχθεί ένα ιδεολογικό και πολιτικό μέτωπο, που θα οδηγήσει και σε ένα πλαίσιο κανόνων και αρχών απέναντι στη νεοφιλελεύθερη επέλαση.

Δεν οργανώσαμε αυτή τη συζήτηση ούτε και όταν ως κυβέρνηση είχαμε το βάρος και την ευθύνη της στάσης μας στα σχετικά ζητήματα στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια.

Ενώ, λοιπόν, είναι απολύτως ορατό, ότι ένας από τους θεμελιώδεις παράγοντες της «κρίσης της πολιτικής», «της κρίσης της σοσιαλδημοκρατίας»- άρα και της κρίσης του ΠΑΣΟΚ- είναι η απορρύθμιση που επέφερε η νεοφιλελεύθερη επέλαση της παγκοσμιοποίησης στον πυρήνα της έννοιας της πολιτικής αντιπροσώπευσης, εμείς εξακολουθούμε, ακόμα και τώρα, να σιωπούμε αμήχανα απέναντι στο πρόβλημα, όπως ο ασθενής που αρνείται να ονοματίσει την ασθένειά του, φοβούμενος ότι δεν μπορεί να τη θεραπεύσει.

Αλλά όπως είναι λάθος η σιωπή στην ασθένεια, είναι πολλαπλό λάθος η αποσιώπηση μιας πολιτικής παθολογίας. Και, μάλιστα,

την ώρα που αρχίζει παγκοσμίως η αμφισβήτηση των δογμάτων και των πρακτικών της νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας. Και δεν αναφέρομαι σε υποδείγματα διαφορετικά, όπως των λαϊκιστικών κινημάτων της Λατινικής Αμερικής- που, άλλωστε, είναι εύκολα ενσωματώσιμα, ανατρέψιμα και μεταστρέψιμα, από το κυρίαρχο σύστημα. Αναφέρομαι στους ουσιώδεις προβληματισμούς που αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια σε ευρύ τμήμα της Ευρωπαϊκής Σοσιαλδημοκρατίας, ακόμη και στο συγκυβερνών SPD, αλλά και σε προβληματισμούς που διατρέχουν επιλογές ακόμα και του Σαρκοζί ή της Μέρκελ.

Είναι αποφασιστικό για το μέλλον του ΠΑΣΟΚ να θεμελιώσουμε τη νέα μας πορεία σε μια ανοιχτή συζήτηση και στάση απέναντι στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, κάνοντας, ταυτοχρόνως, ακόμη ουσιαστικότερη την επιλογή μας για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γιατί η ανάγκη να υπάρξει πλαίσιο, κανόνες και αρχές στην παγκοσμιοποίηση- η ανάγκη, δηλαδή, να τεθούν οι βάσεις για μια παγκόσμια δημοκρατική διακυβέρνηση- μπορεί να εκφραστεί αποφασιστικά και να έχει πρακτικά και ολοκληρωμένα αποτελέσματα μόνον όταν η πολιτικά Ενωμένη Ευρώπη υψωθεί απέναντι στον μονοπολισμό της σημερινής παγκόσμιας ανισορροπίας δυνάμεων της μιας και μόνης υπερδύναμης, η οποία αποτελεί και το πολιτικό στέγαστρο της νεοφιλελεύθερης απορρύθμισης.

Αλλά η αναγκαία μαχητική και ολοκληρωμένη τοποθέτησή μας απέναντι στα δόγματα του νεοφιλελευθερισμού και της εκδοχής

της παγκοσμιοποίησης που έχει ως σήμερα επιβληθεί, έχει και μια δεύτερη εσωτερική όψη και επίπτωση:

-μη συζητώντας ιδεολογικά και πολιτικά τη στάση μας απέναντι στα νεοφιλελεύθερα δόγματα, ένα μεγάλο κομμάτι της κυβερνητικής πρακτικής μας παλαιότερα, και τώρα της απαθούς λειτουργίας μας, μας έχει μετατρέψει στην κοινή γνώμη σε «μεταφραστές» και «παπαγαλάκια» της συνολικής άτακτης ευρωπαϊκής υποχώρησης στα νεοφιλελεύθερα δόγματα, όσο αυτά ενσωματώνονται στις κοινές ευρωπαϊκές πολιτικές, στις αλληπάλληλες Οδηγίες, στη διαμόρφωση των κοινών θέσεων της Ένωσης ως προς τις Συμφωνίες του ΠΟΕ.

Αυτό είναι, άλλωστε, το κεντρικό πολιτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε στη σχέση μας με την ελληνική κοινωνία, η καίρια και επίφοβη φράση: «όλοι ίδιοι είναι».

Φυσικά, το «όλοι ίδιοι είναι» αποτελεί ένα επίμονο προπαγανδιστικό εργαλείο και των δύο κομμάτων της Αριστεράς εναντίον του ΠΑΣΟΚ. Και αυτό δεν είναι αλήθεια. Δεν είμαστε ίδιοι με τη ΝΔ, ούτε ποτέ θα γίνουμε. Ωστόσο, επιτρέψαμε να εγκαθιδρυθεί αυτή η πεποίθηση στην ελληνική κοινωνία, από επιλογές, από ασάφειες και παλινωδίες στις ιδεολογικές και πολιτικές μας θέσεις, που χαρακτήρισαν ιδίως την τελευταία κυβερνητική μας περίοδο και βάθυναν ακόμα περισσότερο το 2004-2007.

Και, ακόμα χειρότερα, υποστήκαμε αυτό το «όλοι ίδιοι είναι» επειδή, για να «περάσουμε» δυσάρεστες πολιτικές, χρησιμοποιούσαμε-και χρησιμοποιούμε-την Ευρωπαϊκή Ένωση ως

άλλοθι και προμετωπίδα, εμποδώνοντας την αίσθηση ότι είμαστε υποχρεωμένοι να εφαρμόζουμε πολιτικές που μας επιβάλλονται «εκ των άνω», λόγω της συμμετοχής μας στην ΕΕ.

Αλλά με αυτό τον τρόπο, εμείς, το Κίνημα του ΠΑΣΟΚ που ταυτίστηκε με την περηφάνια της εθνικής χειραφέτησης και της αχειραγώγητης λαϊκής κυριαρχίας, εμφανιζόμαστε να εισάγουμε με πλάγιο τρόπο και πάλι το στοιχείο της εξάρτησης, αυτή τη φορά από κάποιο «Διευθυντήριο των Βρυξελλών».

Υπονομούμε, έτσι, διπλά τη θέση μας, αλλά και τις επιτεύξεις μας, την ίδια στιγμή που υπονομούμε το νόημα της συμμετοχής μας στους Ευρωπαϊκούς θεσμούς. Γιατί υπονομούμε τους ευρωπαϊκούς θεσμούς όταν τους παρουσιάζουμε ως καταναγκαστικούς και όχι ως πεδίο ισότιμης συμμετοχής, δημοκρατικής διαδικασίας στη λήψη των αποφάσεων και-εν τέλει-χώρο αποφάσεων μετά από διαπραγμάτευση, και όχι κατόπιν «επιβολής».

Επιτρέπουμε, έτσι, το «όλοι ίδιοι είναι» να πάρει τη χειρότερη μορφή, να μεταθέσει, δηλαδή, και το ΠΑΣΟΚ, στη θέση μιας εξαρτημένης πολιτικής δύναμης· αυτό, δηλαδή, που, ιστορικά, είναι το βαρύτερο αρνητικό συνοδευτικό γνώρισμα της Δεξιάς, κινδυνεύει τώρα να γίνει και δικό μας.

Επομένως, το να σπάσουμε την κατασκευή του «όλοι ίδιοι είναι» σημαίνει να σπάσουμε τη ρευστότητα, την ασάφεια των θέσεων, των επιλογών και των πρακτικών που επέτρεψαν στην Αριστερά να καλλιεργήσει αυτό το μύθευμα και τη Δεξιά να το καρπωθεί.

Γιατί αποτέλεσμα αυτής της μακράς και κλιμακούμενης ασάφειας είναι ότι κινδυνεύουμε να καταγραφούμε στην κοινή συνείδηση ως πολιτική δύναμη περιορισμένης εμβέλειας και επιρροής στις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις που προσδιορίζουν τη ζωή των πολιτών.

Εάν, όμως, μια πολιτική δύναμη θεωρείται «περιορισμένης ευθύνης», τότε, είναι φυσικό να απολαμβάνει και περιορισμένης εμπιστοσύνης από την κοινωνία. Ακόμα περισσότερο κάποιος που θεωρείται «μεταφραστής» και «παπαγάλος» και όχι ακηδεμόνευτος παράγων, εκφραστής της λαϊκής κυριαρχίας. Και αυτό είχε-και έχει- μεγαλύτερο κόστος για το ΠΑΣΟΚ από ό,τι έχει για τη Νέα Δημοκρατία.

Γιατί η ιδρυτική μας δύναμη και μια από τις πιο ουσιαστικές συνεισφορές του Α. Παπανδρέου στην πολιτική αγωγή του Κινήματος ήταν το σπάσιμο της λογικής της «μικρής» χώρας, της οποίας το εύρος της κίνησης της είναι, εξ ορισμού, περιορισμένο και προσδιορισμένο από το μέγεθος της.

Η ρηξικέλευθη και εκτός «πολιτικής ορθότητας» της εποχής Μεσανατολική πολιτική του ΠΑΣΟΚ με τη «νομιμοποίηση» του απόβλητου Αραφάτ αποτελεί ως σήμερα κεφάλαιο των σχέσεων της Ελλάδας με τον Αραβικό κόσμο, ενώ η συμμετοχή μας στην «Πρωτοβουλία των 6» ήταν μια διεμβόλιση του τότε φαινομενικά ακλόνητου διπολισμού. Όπως το ίδιο παραγωγική υπήρξε η τολμηρή και πολυδιάστατη εξωτερική πολιτική που εγκαθιδρύσαμε.

Βάση της πολιτικής αγωγής μας ήταν πάντοτε η αντίληψη ότι κάθε επιλογή μας εκκινεί από την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων και αποσκοπεί στην ενίσχυση των δικαιωμάτων, δυνατοτήτων και ευκαιριών του ελληνικού λαού, με κέντρο βάρους πάντα τη βελτίωση της θέσης των ασθενέστερων.

Ως σοσιαλιστικό κίνημα επιβάλλεται, επομένως, να ορίσουμε εξ υπαρχής την αντίληψη και τη στάση μας και στα τρία επίπεδα:

-ως δύναμη οικονομικού, κοινωνικού και θεσμικού μετασχηματισμού της ελληνικής κοινωνίας, με βάση το σοσιαλιστικό μας πρόγραμμα.

-ως δύναμη του Ευρωπαϊκού Σοσιαλιστικού Κόμματος και του ρόλου που θέλουμε για την Ενωμένη Ευρώπη, την Ευρώπη προπύργιο του κοινωνικού κράτους, την Ευρώπη που δρα ως ισχυρός και αυτόνομος πόλος στη διεθνή σκηνή, την Ευρώπη που διεκδικεί και συμβάλλει στη δημιουργία των προϋποθέσεων για μια παγκόσμια δημοκρατική διακυβέρνηση.

-ως δύναμη πατριωτική, με ενιαίο σχέδιο για τη διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων και των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, την ανάπτυξη με οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη, την ασφάλεια και την αξιοπρέπεια ζωής του ελληνικού λαού.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΕΧΕΙ ΠΑΤΡΙΔΑ

Σοσιαλιστική πρόταση σημαίνει πριν απ' όλα ένα συνεκτικό μεταρρυθμιστικό σχέδιο για τη χώρα, στην Οικονομία, στη Διοίκηση, στους θεσμούς, στην Παιδεία, στην Υγεία, στο Περιβάλλον, στον Πολιτισμό.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, όλα αυτά συνδέονται στενά με μια ειδικότερη παράμετρο, μοναδική στην Ευρώπη, αλλά κρίσιμη και αποφασιστική για την έννοια του ολοκληρωμένου και συνεκτικού εθνικού σχεδίου:

-η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που αντιμετωπίζει επίσημη ανοιχτή απειλή στα κυριαρχικά της δικαιώματα (με το casus belli της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης).

-και η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα που έχει ανοιχτό ζήτημα εισβολής και κατοχής στην Κύπρο, ένα ανεξάρτητο μεν κράτος, αλλά που αφορά με καίριο και ζωτικό τρόπο το ελληνικό εθνικό συμφέρον.

Ό,τι γίνεται ή ό,τι μπορεί να γίνει στην Κύπρο, είναι σαν να γίνεται ή να μπορεί να γίνει στον ελληνικό εθνικό κορμό. Καμιά ελληνική πολιτική δεν μπορεί να αποσυνδεθεί, χωρίς ανυπολόγιστο κόστος, από την Κύπρο και το Κυπριακό.

Η πατριωτική διάσταση του ΠΑΣΟΚ είναι ένα από τα ουσιώδη συστατικά της αριστερής μας ταυτότητας. Είναι η άμεση και ευθεία σύνδεση με την παράδοση του ΕΑΜ, με τη δυναμική του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα που ταυτιζόταν

με την κοινωνική και πολιτική χειραφέτηση του ελληνικού λαού.

Πρέπει να θεωρηθεί μάλλον δείγμα της συνολικής ιδεολογικής υποχώρησης του ΠΑΣΟΚ το ότι σχεδιάζουμε και δρούμε σαν να έχουν μεταβληθεί οι συνθήκες που διατηρούν ως ενεργή και αναγκαία την πατριωτική διάσταση της ιδεολογικής, πολιτικής αλλά και προγραμματικής μας συγκρότησης.

Συζητάμε στο ΠΑΣΟΚ όλο και πιο συχνά για έναν «νέο» πατριωτισμό, χωρίς να εξηγούμε πειστικά στην κοινωνία- αλλά και ανάμεσά μας- τι έχει αλλάξει ώστε να μεταβάλουμε τις προτεραιότητες και τις επιλογές μας. Χωρίς, επίσης, να μας απασχολεί ότι, ταυτόχρονα, με τις δικές μας αναζητήσεις περί «νέου πατριωτισμού», ο κ. Καραμανλής και η ΝΔ ομιλούν επίσης περί κάποιου «νέου πατριωτισμού» και αναζητούν και αυτοί τρόπους να τον ορίσουν.

Στο ΠΑΣΟΚ είχαμε αναπτύξει το 1996 τη θέση ότι «πατριωτικό είναι ό,τι καθιστά την Ελλάδα ισχυρή». Είναι, πράγματι, πάγια έκφραση πατριωτισμού (χωρίς να χρειάζεται το «νέος»), το να πληρώνουμε τους φόρους που μας αναλογούν, να προστατεύουμε το περιβάλλον ως αναπτυξιακό πόρο και ως κληρονομιά και να σεβόμαστε τους νόμους. Είναι έκφραση πατριωτισμού να αγαπάς την πατρίδα σου σεβόμενος τους όρους και τους κανόνες της κοινής συνύπαρξης, σεβόμενος ταυτόχρονα τη διαφορετικότητα στην κοινωνία. Έχοντας ανοιχτή και ανεκτική στάση σε άλλες κουλτούρες και θρησκείες, όντας, ταυτόχρονα, πολίτης της πατρίδας σου και πολίτης του κόσμου.

Όμως, ο πυρήνας του πατριωτισμού για το ΠΑΣΟΚ-και για την Ελλάδα-είναι ο συνδυασμός όλων αυτών, σε ένα συνεκτικό σχέδιο, στην Οικονομία, στη Διοίκηση, στην Παιδεία, στον Πολιτισμό, στην Εξωτερική Πολιτική και την Άμυνα, ώστε η Ελλάδα να είναι ισχυρή. Έτσι θα μπορεί, επιπλέον, να διαφυλάξει τα κυριαρχικά της δικαιώματα απέναντι στην ανοιχτή επιβουλή που αντιμετωπίζει και να συμβάλει με την ισχύ της στη δημιουργία των προϋποθέσεων και την ενδυνάμωση των προοπτικών για μια δίκαιη και βιώσιμη λύση στο Κυπριακό.

Αυτό σημαίνει κατ' ανάγκην, ότι έως-και αν-η ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας υποχρεώσει το βαθύ τουρκικό κράτος να σεβαστεί το Διεθνές Δίκαιο και το ευρωπαϊκό κεκτημένο, η Ελλάδα οφείλει να διαθέτει ισχυρή εθνική αποτρεπτική αμυντική δύναμη, ώστε να αποθαρρύνει κάθε τυχοδιωκτισμό ή κάθε σχεδιασμένη κίνηση της τουρκικής πλευράς για την επιβολή de facto των επιδιώξεων της.

Κάθε έθνος και κάθε κοινωνία που βρίσκεται σε παρόμοια θέση δεν μπορεί να έχει ως έμβλημα πολιτικής τη μονομερή μείωση των αμυντικών δαπανών. Ούτε μπορεί να αναθέτει την πατριωτική υποχρέωση της διαφύλαξης της ισχύος και της αξιοπρέπειας της χώρας σε έμμισθους οπλίτες, αλλά σε μια ουσιαστική στρατιωτική θητεία όλων των πολιτών που είναι σε θέση να υπηρετούν.

Όμως, απέναντι σ' αυτά τα αυτονόητα και θεμελιώδη καταγράφεται μια διαρκής υποχώρηση των «σταθερών» των σχετικών πολιτικών μας.

Στο πρόγραμμά μας παρουσιάζουμε επισήμως ως μία των πηγών χρηματοδότησης του τη μείωση των αμυντικών δαπανών. Κωφεύουμε στις αγωνιώδεις επισημάνσεις των εγνωσμένου κύρους, σωφροσύνης και δημοκρατικότητας στρατιωτικών επιτελών ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις είναι ήδη κάτω από την οροφή ασφαλείας και συνεχίζουμε να μιλάμε για πρόσθετη μείωση της θητείας, συναγωνιζόμενοι σ' αυτό το θέμα με τις αντίστοιχες εξαγγελίες της ΝΔ.

Παρόλο ότι το κρίσιμο τελικό μέρος της διαπραγμάτευσης του σχεδίου Ανάν έγινε από την κυβέρνηση της ΝΔ, παρότι δεν περιείχε ρήτρες ασφαλείας στις πρόνοιες του, το υιοθετήσαμε, χωρίς να εξηγήσουμε επαρκώς τους λόγους. Έτσι ώστε, τώρα, να πρέπει να οικοδομήσουμε εκ νέου την προσέγγισή μας στο Κυπριακό, ως κίνηση διπλής αξιοπιστίας: και προς τη διεθνή σκηνή και προς τον κυπριακό ελληνισμό.

Είναι ορατό ότι στη νέα μας πορεία επιβάλλεται να επαναπροσδιορίσουμε τις «σταθερές» της αντίληψης μας για το εθνικά θέματα και την συμπλοκή τους με το ζήτημα της Κύπρου.

Γιατί, αν δεν έχουν αλλάξει οι αντικειμενικοί όροι που περιβάλλουν και τα δύο αυτά κεφαλαιώδη ζητήματα-και δεν έχουν αλλάξει-τότε, κάθε αλλαγή της δικής μας στάσης μεταθέτει τον άξονα του ΠΑΣΟΚ, καθώς η πατριωτική διάσταση των θέσεων μας αποτελούσε πάντα και θεμέλιο της αριστερής μας ταυτότητας.

**Η ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗ ΣΤΟ ΑΔΙΕΞΟΔΟ ΤΟΥ
«ΤΡΙΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ»
Η ΠΡΟΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1996-2004**

Στο παραγμένο τοπίο του ΠΑΣΟΚ έλλειψε, μετά το 2004, η στοιχειώδης πολιτική ψυχραιμία και αυτογνωσία όσον αφορά στην αποτίμηση και τον χειρισμό της κυβερνητικής μας θητείας 1996-2004.

Αποδεχτήκαμε γρήγορα και ενσωματώσαμε εύκολα την ήττα του 2004 ως συνολική αποδοκιμασία του έργου και της προσφοράς των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ. Όμως μια εκλογική ήττα έχει πολλές αναγνώσεις. Και σίγουρα δεν τη βλέπεις και δεν την αξιολογείς ποτέ από τη σκοπιά του αντιπάλου, αλλά, κυρίως, από τις δικές σου ελλείψεις, παραλείψεις και κενά.

Γιατί αν μια εκλογική ήττα ισοδυναμεί με τελεσίδικη κοινωνική και ιστορική ετυμηγορία, τότε η θεωρούμενη από τους ιστορικούς ως η καλύτερη και γονιμότερη κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου-αυτή του 1928-1932, -ήταν και η κυβέρνηση που έχασε τις εκλογές του 1932 και μάλιστα με το σύνθημα του Λαϊκού Κόμματος «Έξω οι κλέφτες!», όπως, άλλωστε συνέβη, με το ίδιο ακριβώς σύνθημα, και με τον Χαρ. Τρικούπη.

Για κάθε Έλληνα- και όχι μόνον για τα στελέχη και τα μέλη του ΠΑΣΟΚ- η ιστορική αλήθεια είναι ότι το έργο των

κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ με τον Κώστα Σημίτη του 1996-2004 καταγράφεται με μεγάλο και θετικό ισοζύγιο προσφοράς στην πατρίδα.

Άρα πράγματι, όχι μόνον οφείλουμε να προασπίζουμε το έργο των κυβερνήσεων μας, αλλά με περηφάνια να αντιμετωπίζουμε τη χλεύη και την απαξίωση που επιφυλάσσουν σ' αυτό το έργο και η ΝΔ και τα δύο κόμματα της Αριστεράς.

Όμως την ίδια στιγμή, οφείλουμε να εντοπίσουμε- μαζί με το έργο και τη θετική προσφορά- την ανάπτυξη παράλληλων αρνητικών όψεων σε επιλογές και πρακτικές που έθεσαν τις βάσεις για έναν σταδιακό, αλλά κλιμακούμενο, κλονισμό της σχέσης εμπιστοσύνης προς το ΠΑΣΟΚ από ευρέα τμήματα της κοινωνικής και εκλογικής μας βάσης.

ΔΥΟ ΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΔΥΟ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Το ΠΑΣΟΚ είχε ένα πλήρες και αναγνωρίσιμο πολιτικό σχέδιο στις ουσιώδεις του γραμμές, από την ίδρυσή του ως και το 1992, όταν έκανε την πρώτη προσαρμογή του με την ένταξή του στη Σοσιαλιστική Διεθνή, χωρίς να αποστεί από τις παρακαταθήκες του. Προχωρήσαμε το 1996-2004 με το έμβλημα του «εκσυγχρονισμού» σε μια ανατοποθέτηση των προτεραιοτήτων μας, κυρίως μέσα από συγκεκριμένους στόχους πολιτικής, όπως η ΟΝΕ, χωρίς όμως να εντάξουμε αυτούς τους στόχους σε μια συνολική και ολοκληρωμένη ιδεολογική και πολιτική επεξεργασία και μια αντίστοιχη επιδίωξη κοινωνικών συμμαχιών.

Έτσι, σημειώθηκε το παράδοξο, ότι όσο πετυχαίναμε τους στόχους της πολιτικής μας, τόσο αδυνατίζαμε τη σχέση του ΠΑΣΟΚ με την κοινωνία. Η διατύπωση του Στέλιου Ράμφου για την τελευταία κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ως «έναν σχεδιασμό για την Ελλάδα μάλλον παρά για τους Έλληνες», είναι ακριβής στα περιεχόμενα και τις πολιτικές συνδηλώσεις που υποκρύπτουν τα περιεχόμενα αυτά.

Αλλά και πάλι, αν ένας σχεδιασμός για την Ελλάδα ήταν επιτυχής, τότε θα έπρεπε να είναι -τελικά- και για τους Έλληνες. Γιατί δεν επιφυλάχθηκε, όμως, αυτή η αναγνώριση;

Είναι αλήθεια-και αυτό πρέπει να το θεωρούμε τίτλο τιμής-ότι ο ελληνικός λαός έχει πολύ υψηλότερες απαιτήσεις από το ΠΑΣΟΚ, απ' ό,τι, για παράδειγμα, εναποθέτει ως προσδοκία στη ΝΔ.

Είναι πιο απαιτητικός ο ελληνικός λαός από το ΠΑΣΟΚ γιατί εμείς θελήσαμε να είναι ψηλά ο πήχης των στόχων για την πατρίδα.

Ωστόσο, κλείνουν, πια, οχτώ χρόνια με εκλογικές ήττες και συρρίκνωση της επιρροής του ΠΑΣΟΚ. Επιβάλλεται, λοιπόν, να διαγνώσουμε τους αρνητικούς παράγοντες στο παρελθόν και το παρόν μας, τους οποίους αν δεν αποβάλλουμε από τις λειτουργίες μας, δεν θα μπορέσουμε να αναστρέψουμε και την πτωτική μας πορεία.

Δύο πυλώνες είχε το έργο του ΠΑΣΟΚ το 1996-2004.

Ο πρώτος είναι τα μεγάλα έργα υποδομής που συνιστούν ιστορικό τίτλο τιμής για τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και τεράστια προσφορά για την ενσωμάτωση και την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας στο τοπίο της Ενωμένης Ευρώπης.

Ο δεύτερος πυλώνας-και αυτό είναι, επίσης, μια επιτυχία του ΠΑΣΟΚ- είναι ότι ανεβάσαμε το 1996-2004 τις κοινωνικές δαπάνες, τόσο, ώστε να φθάσουν στο μέσο ευρωπαϊκό όρο.

Όμως, την ίδια στιγμή που ανεβάζαμε τις κοινωνικές δαπάνες, με την ίδια οικονομική μας πολιτική άρχισε να πραγματοποιείται και η άνιση αναδιανομή του εισοδήματος εις βάρος των ασθενέστερων- τάση που αποθρηιώνεται τώρα με τις πολιτικές του Καραμανλή. Αυτό καταγράφηκε από την ελληνική κοινωνία και μας χρεώθηκε. Είναι ο πυρήνας της αντίφασης ότι «σχεδιάζαμε για την Ελλάδα μάλλον παρά για τους Έλληνες».

Επιπλέον, δεν εκτιμήσαμε ορθά και δεν αντιμετωπίσαμε το γεγονός ότι είχαμε πολλές μεν αλλά ποσοτικά και ποιοτικά αναποτελεσματικές κοινωνικές δαπάνες στην Πρόνοια, στην Υγεία, στην Παιδεία, στην Ασφάλιση στο τελικό αποτέλεσμα για τον πολίτη. Και αυτή είναι η πλευρά της «καθημερινότητας» που μας διέφυγε, που δεν είναι καθόλου «καθημερινότητα», αλλά οι όροι της πραγματικής ζωής των Ελλήνων.

Και όλα αυτά γιατί η πολιτική μας έπασχε στους αποφασιστικούς πυλώνες εφαρμογής, απόρροια του γεγονότος ότι δεν υπήρχε πραγματικά ολοκληρωμένο και συνεκτικό σχέδιο στις μεταρρυθμιστικές μας παρεμβάσεις και τις κυβερνητικές επιλογές.

Ο «εκσυγχρονισμός» αποτελούσε ιστορικά το πλεονεκτικό πολιτικό εργαλείο της προοδευτικής παράταξης από την εποχή του Ελ. Βενιζέλου. Η εκσυγχρονιστική πρόταση του 1996 (που είχε ξεκάθαρο περιεχόμενο πολιτικών, ιδιαίτερα για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση της Ελλάδας), απέκτησε, ωστόσο, σταδιακά χαρακτήρα και ιδεολογικού υβριδίου, ώστε να λειτουργήσει ως ιμάντας ενσωμάτωσης στην πολιτική του ΠΑΣΟΚ των βασικών θεωρητικών και πολιτικών στοιχείων των επεξεργασιών του «Τρίτου Δρόμου». Το κυβερνών ΠΑΣΟΚ διαπνεόταν από τον Αντονι Γκίντενς και αφηνόταν να εμβληματιστεί από τα «πορίσματα Σπράου».

Σ' αυτό το θολό ιδεολογικό και πολιτικό κλίμα, ήταν αναπόφευκτο οι πολιτικές μας να έχουν διπλή ανάγνωση: οι μεν μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι η μεταρρυθμιστική μας πολιτική στον ΟΤΕ είναι μια σύγχρονη απάντηση στο πώς μια επιχείρηση μπορεί να διαφυλάσσει τον δημόσιο χαρακτήρα της, να παρέχει φτηνές και ποιοτικές υπηρεσίες στον πολίτη, παραμένοντας ανταγωνιστική στο διεθνές περιβάλλον. Για άλλους όμως, οι διαρθρωτικές αλλαγές στον ΟΤΕ μπορούσαν να εκλαμβάνονται ως το πρώτο βήμα για την πλήρη ιδιωτικοποίησή του, καθώς απέκτησε νομιμότητα στους κόλπους μας η θέση ότι το «λιγότερο κράτος είναι καλύτερο για την κοινωνία», ή ότι «δεν έχει καμιά δουλειά το κράτος να κάνει τον επιχειρηματία», ή ότι «δουλειά του κράτους είναι να θέτει κανόνες στον υγιή ανταγωνισμό των ιδιωτικών επιχειρήσεων, που καταλήγει εις όφελος του καταναλωτή».

Αυτή η έλλειψη συνεκτικού, ιδεολογικού και πολιτικού πλαισίου των πολιτικών του 1996-2004 επιβαρύνθηκε ακόμα περισσότερο

με τις συγχύσεις, την ασάφεια και τις παλινωδίες σε ουσιώδη θέματα την περίοδο 2004-2007.

Η ανάκαμψη μας προαπαιτεί σαφήνεια ιδεολογικών γραμμών και καθαρότητα πολιτικών θέσεων στα κρίσιμα και ουσιώδη ζητήματα, που, ως σήμερα, παραμένουν ακόμη θολά και εκκρεμή, είτε στην Οικονομία, είτε στην Παιδεία, είτε στην Υγεία, πάντα στο θέμα-κλειδί της οριοθέτησης της έννοιας του δημόσιου αγαθού και της δημόσιας ευθύνης ως προς την παροχή του.

Το 1996-2004- και ιδίως μετά το 2000 και αφού επιτεύχθηκε ο στόχος της ONE- η παρουσία μας έπασχε από την ορατή έλλειψη οργανικής σύνδεσης όλων των επιμέρους πολιτικών, από την έλλειψη δηλαδή του ενιαίου και συνεκτικού σχεδίου για την κοινωνία. Αυτό που πρακτικά κατέληξε να είναι «κυβερνητική πολιτική υπουργείων» ή «υπουργών» και όχι «πολιτική ΠΑΣΟΚ».

ΒΑΘΥ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΟΜΜΑ

Το ΠΑΣΟΚ, όλη την περίοδο 1996-2004, δεν μπόρεσε, δεν θέλησε, δεν επιχείρησε, την εφαρμογή ενός συνεκτικού σχεδίου μεταρρυθμίσεων, παρά κατέτμησε τις παρεμβάσεις του σε επιμέρους μεταρρυθμίσεις ή εκσυγχρονιστικές προσαρμογές. Κυρίως, όμως, δεν έθιξε τον πυρήνα του αναπτυξιακού και, εν τέλει, πολιτικού προβλήματος της χώρας, που είναι η συνολικά αναποτελεσματική, καθηλωτική, παράλυτη, διεφθαρμένη και διαφθαρτική Δημόσια Διοίκηση. Μια Δημόσια Διοίκηση που καταλήγει να υποψιάζει τον πολίτη ότι παραμένει άθικτη, προκειμένου να βολέψει αντίστοιχων προθέσεων και επιδιώξεων πολιτικούς ηγέτες.

Δεν θέλησε και δεν μπόρεσε το ΠΑΣΟΚ να μεταρρυθμίσει το «βαθύ κράτος». Γιαυτό, άλλωστε, ό,τι καινοτόμο δρομολογήθηκε, όποιο μεγάλο έργο έγινε, πραγματοποιήθηκε με *by pass* στον κορμό της Διοίκησης: τα μεγάλα έργα υποδομής εκτελέστηκαν όλα από δικές τους αυτοτελείς μονάδες· το ΚΠΣ με τη δημιουργία ειδικών υπηρεσιών, (όπως η ΜΟΔ στο Εθνικής Οικονομίας)· τα σχολεία γέμισαν με υπολογιστές από το Γραφείο Κοινωνίας της Πληροφορίας του Υπουργείου Παιδείας που δημιουργήθηκε με ειδικό νόμο· τα ΚΕΠ μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών κτλ.

Αλλά ο λόγος που το ΠΑΣΟΚ δεν μπόρεσε να προχωρήσει σε πραγματική μεταρρύθμιση στο κράτος, είναι προσθέτως η δική του κρατικοποίηση. Γιατί, ενώ ξεκινήσαμε ως κίνημα

αντιγραφειοκρατικό, ενώ στην ίδρυσή μας υπήρχε ισχυρή έλξη από ένα μοντέλο αυτοδιαχειριστικού σοσιαλισμού, στην πορεία μας έγινε η πιο επώδυνη μετατόπιση και ταύτιση της αριστερής πολιτικής με τον κρατισμό και τον κρατικισμό, ώστε να κρατικοποιηθούν οι συμπεριφορές ενός μεγάλου τμήματος του στελεχικού μας δυναμικού, ακόμη και αν οι ίδιοι δεν θήτευαν οργανικά στο κράτος.

Έτσι κρατικοποιήθηκε το κόμμα και ως φυσική προέκταση κομματικοποιήθηκε το κράτος.

Με τον τρόπο αυτό, ευνοήθηκε η δημιουργία μιας πολιτικής τάξης στο Κίνημα, που προσιδιάζει περισσότερο στην παραγωγή πολιτικού προσωπικού των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού: στελέχη χωρίς καμιά κοινωνική ή επαγγελματική διαδρομή, στελέχη υπαλληλοποιημένα, κατ' ουσίαν, στο κόμμα, που ακόμη και όταν εξελίχθηκαν σε αιρετά αξιώματα, δεν απέκοψαν τον ομφάλιο λώρο με την λογική του μηχανισμού που τους εξέθρεψε και, με την σειρά τους, φροντίζουν να αναπαράγουν.

Είναι εντυπωσιακό ότι την ώρα που θέλουμε να αποκρατικοποιήσουμε το Κίνημα και να φέρουμε την ορμή της κοινωνίας στις τάξεις μας και στην αναπαραγωγή του στελεχικού μας δυναμικού, θωρακίζουμε συνταγματικά, συναινώντας με το «ασυμβίβαστο», στην αυτοαναπαραγωγή της πολιτικής τάξης ως επαγγελματικής κατηγορίας, όχι φυσικά με την βεμπεριανή έννοια της «πολιτικής ως επάγγελμα», αλλά με την ελληνοποιημένη έννοια: «επαγγελματίας πολιτικός».

Η ΝΕΑ ΔΙΟΛΙΣΘΗΣΗ ΤΟΥ 2004-2007

Ενώ η ήττα του 2004 έπρεπε να σηματοδοτήσει την ανάγκη για μια αλλαγή πορείας σε ό,τι πραγματικά ήταν το αρνητικό μας απόθεμα, η πολιτική μας την περίοδο 2004-2007 αντίθετα, βάθυνε τα προβλήματα αντί να τα αντιμετωπίσει.

Πριν απ' όλα, απαξιώσαμε συνολικά τα κυβερνητικό μας έργο, «πετώντας το παιδί και κρατώντας τα νερά». Διότι ενώ μηδενίσαμε και απαξιώσαμε όλη την θετική μας προσφορά, όχι απλώς δεν αναιρέσαμε, αλλά επιτείναμε την σύγχυση γύρω από τα πραγματικά αρνητικά ζητήματα που μας καταλόγισε ο ελληνικός λαός.

Ενώ η πολιτική για ένα μεγάλο κόμμα εξουσίας πρέπει να καταλήγει πάντα σε ένα καθαρό ΝΑΙ ή σε ένα καθαρό ΟΧΙ στα μείζονα ζητήματα, η περίοδος του 2004-2007 χαρακτηρίστηκε κυρίως από την ασάφεια: από «ΝΑΙ» που θα μπορούσαν να υποκρύπτουν ένα «ΟΧΙ» και από «ΟΧΙ» που θα μπορούσαν να είναι και «ΝΑΙ», είτε το θέμα ήταν ο ΟΤΕ, είτε η Παιδεία, είτε το Ασφαλιστικό. Ακόμα και όταν συγκροτήσαμε με μεθοδικό και συστηματικό τρόπο το πρόγραμμά μας, κρίσιμες και αποφασιστικές πλευρές πειθούς προς την κοινωνία- αυτά που ονομάσαμε «εξειδικεύσεις»- δεν μπόρεσαν να πάρουν τελικά μορφή. Είτε έλαβαν μορφή με τόση καθυστέρηση και με τόση

αμφίβολη περιγραφικότητα, που δεν λειτούργησαν πολιτικά (όπως, για παράδειγμα, η τοποθέτηση για τους συμβασιούχους στην Έκθεση της Θεσσαλονίκης). Την ασάφεια των θέσεων και της αντιπολιτευτικής μας πολιτικής επέτεινε - αλλά και προκαλούσε - η δομή και η λειτουργία του Κινήματος, όπως την ζήτησε ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ ο σύντροφος Γιώργος Παπανδρέου και εγκρίθηκε στο Συνέδριο του 2005.

Το ίδιο μοντέλο πολυεπίπεδης και ασύνδετης εσωτερικά δομής επεκτάθηκε στη σχέση των Τομέων του Κινήματος με τα ΚΤΕ και την λειτουργία της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ώστε να εκλείψει και σ' αυτήν την κρίσιμη πλευρά της δράσης ο συνεκτικός ιστός θέσεων.

Σαν αποτέλεσμα όλων αυτών, οι ήδη χαλαροί δεσμοί του ΠΑΣΟΚ με την κοινωνία, επέτειναν τους χαλαρούς δεσμούς του ΠΑΣΟΚ και με τον εαυτό του και οδήγησαν σε νέα απόσταση από την κοινωνία, της οποίας η έλλειψη εμπιστοσύνης είχε ήδη εκδηλωθεί στην ετυμηγορία του 2004.

Όπως είναι σαφές ότι το 2004 ηττήθηκαν οι αρνητικές όψεις των πολιτικών μας ως κυβέρνηση το 1996-2004, είναι το ίδιο σαφές ότι οι επιλογές του 2004 - 2007 ηττήθηκαν στις δικές τους αρνητικές όψεις, κατά τις εκλογές του 2007.

**ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΤΙ ΚΑΝΟΥΜΕ;
ΝΑ ΠΕΡΑΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

Πριν από όλα, αυτό που δεν πρέπει να κάνουμε είναι να θεωρήσουμε ότι μπορούμε να υποκαταστήσουμε όλα αυτά τα ζητήματα με την απάντηση στα πρόσωπα.

Υπάρχει μπροστά μας η θεμιτή και εύλογη σε κάθε περίπτωση επιλογή ανάμεσα σε τρεις άξιους συντρόφους.

Δυστυχώς ή ευτυχώς, όμως, δεν συντρέχουν οι κοινωνικές προϋποθέσεις και συνθήκες και ο συνδυασμός με μια χαρισματική προσωπικότητα που αλλάζει ως καταλύτης το σκηνικό, ώστε να θεωρήσουμε πως η πορεία του ΠΑΣΟΚ ταυτίζεται και εξαρτάται από την επιλογή του προσώπου του Προέδρου της 11^{ης} Νοεμβρίου.

Η πορεία του ΠΑΣΟΚ ταυτίζεται και εξαρτάται πριν από όλα από την φύση των συλλογικών αποφάσεων μας, από τον χαρακτήρα των στρατηγικών μας επιλογών, από την σαφήνεια των θέσεων μας, από την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας μας.

Γιαυτό οι αποφάσεις μας σήμερα δεν είναι μιας μέρας, αλλά μιας γενιάς: όπως διατρέξαμε με τρόπο χρήσιμο για την πατρίδα την πρώτη μας περίοδο, έτσι τώρα που έκλεισε οριστικά ο κύκλος της Μεταπολίτευσης, πρέπει να βάλουμε τα θεμέλια ενός νέου ιστορικού κύκλου με ουσιαστική επανίδρυση

του ΠΑΣΟΚ, για να διαδραματίσει τον ίδιο θετικό ρόλο στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα.

Οι ουσιαστικές αποφάσεις που θα εγγυάται και θα προάγει το συλλογικό ΠΑΣΟΚ θα είναι και η δύναμη του Προέδρου που θα επιλέξουμε. Και που όλοι πρέπει να δεσμευτούμε ότι θα στηρίξουμε με καθαρή καρδιά και με όλες μας τις δυνάμεις, γιατί μόνον έτσι θα εμπεδώσουμε την ενότητα στους κόλπους μας.

Ορισμένοι σύντροφοι υποστηρίζουν ότι η ενότητα δεν είναι αυτοσκοπός. Πρέπει να πούμε, όμως, και τούτο: πως δεν πετυχαίνεις και κανέναν σκοπό χωρίς την ενότητα.

Γιατί ακόμη και ένα μείζον-και ουσιαστικό-επιχείρημα που προβάλλεται- ότι, δηλαδή, το ΠΑΣΟΚ οφείλει να επιδιώκει τη νίκη στις εκλογές, είναι απολύτως ορθό, αλλά με μια πρόσθετη προϋπόθεση: αν το ΠΑΣΟΚ κερδίσει τις εκλογές, ως οφείλει, αλλά δεν κυβερνήσει διαφορετικά από την ΝΔ, όπως επιβάλλεται: αν δεν κυβερνήσει, δηλαδή, με πραγματικές μεταρρυθμίσεις που θα βελτιώσουν ορατά και αισθητά τη ζωή των Ελλήνων πολιτών και ιδίως των ασθενέστερων, τότε θα συμβούν δύο πράγματα:

πρώτον: η επόμενη ήττα του ΠΑΣΟΚ μετά από μια ενδεχόμενη κυβερνητική αποτυχία δεν θα είναι απλώς στρατηγική, αλλά διαλυτική.

Και δεύτερον: ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα είναι η θρυαλίδα της πολυδιάσπασης των κομμάτων εξουσίας, με αρνητικότερο αποτέλεσμα την «ιταλοποίηση» της πολιτικής ζωής της χώρας.

Επομένως, όσο αποφασιστικός παράγοντας για τη ζωή του τόπου είναι ένα νικηφόρο ΠΑΣΟΚ, το ίδιο αποφασιστικό είναι να έχουμε διασφαλίσει το ουσιαστικό περιεχόμενο της νίκης, δηλαδή, μια διακυβέρνηση αντάξια της ιστορίας μας, των αναγκών της κοινωνίας, των προσδοκιών του ελληνικού λαού.

Αν διαβάσει κανείς προσεκτικά τα κείμενα, τις ομιλίες, τις συνεντεύξεις που έγραψαν, εκφώνησαν ή έδωσαν οι σύντροφοι Παπανδρέου, Βενιζέλος και Σκανδαλίδης για όλα τα θέματα, από τις 16 Σεπτεμβρίου ως σήμερα, θα διαπιστώσει ότι δύσκολα θα διαφωνήσει με οποιοδήποτε κείμενο ή θέση, του καθενός από τους τρεις συντρόφους.

Αποχρώσεις, φυσικά, υπάρχουν, αλλά θα μπορούσε κανείς να συνθέσει ένα ενιαίο κείμενο από όλα αυτά, χωρίς να υπάρξουν αντιφάσεις.

Επομένως, αφού υπάρχει αυτή η πολιτική συμφωνία χρειάζεται όλοι μας, να επιχειρήσουμε μια διπλή τομή, ώστε το ΠΑΣΟΚ να έχει νικηφόρο μέλλον, με όποιον Πρόεδρο κληθεί να το κατευθύνει: πρώτον από τα κείμενα να περάσουμε στην πράξη. Δηλαδή να ξαναγίνουμε Κίνημα που δίνει νόημα, ενέργεια και ζωή στα κείμενα· και, δεύτερον να ξαναγίνουμε Κίνημα που αντιπροσωπεύει πραγματικά κοινωνικά υποκείμενα και δεν είναι «ομοσπονδία ατόμων», αλλά συλλογική έκφραση συνειδητών πολιτών.

Αυτό σημαίνει ότι, μαζί με τις συγκεκριμένες ιδεολογικές, πολιτικές και προγραμματικές επεξεργασίες της νέας οριοθέτησής

μας, αποφασιστική σημασία αποκτά η μορφή, η δομή, το πνεύμα και η λειτουργία του Κινήματος που θα κληθεί να τις παράγει, να τις προάγει, να τις καταστήσει κοινωνικό κτήμα, πολιτική πλειοψηφία και επιτυχή διακυβέρνηση.

ΚΙΝΗΜΑ ΠΑΣΟΚ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΠΑΣΟΚ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Η αναγκαία επανατοποθέτηση των ιδεολογικών και πολιτικών μας θέσεων, επιβάλλει μια ριζική αναθεώρηση των επιλογών του 2005 για τον τύπο της πολιτικής οργάνωσης του ΠΑΣΟΚ.

Ένα σοσιαλιστικό κόμμα που έχει ένα ισχυρό μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα, οφείλει να διαρθρώνεται με τρόπο αντίστοιχο προς τους στόχους του.

Αν, λοιπόν, οι στόχοι μας οδηγούν σε σύγκρουση με τις κατεστημένες οικονομικές και εκδοτικές εξουσίες, αλλά και με συντεχνιακές αρθρώσεις και επιμέρους συμφέροντα τότε, το συλλογικό υποκείμενο του κόμματος δεν μπορεί να συγκροτείται ως συνομοσπονδία εκπροσώπων των επιμέρους κοινωνικών συμφερόντων που στεγάζει, ούτε ακόμα περισσότερο, ως χαλαρό σώμα συγκρότησης μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης.

Το σοσιαλιστικό κόμμα συγκροτείται ως ενεργό συλλογικό πολιτικό υποκείμενο, όταν δρα συνθέτοντας και ενοποιώντας τα επιμέρους συμφέροντα και επιδιώξεις στο πρόγραμμα και τις λειτουργίες του. Όταν δεν ακολουθεί και δεν αναπαράγει στους κόλπους του τον

κοινωνικό κατακερματισμό, παρά ενοποιεί τη συλλογική βούληση και την κατευθύνει ενιαία στους πολιτικούς του στόχους, για το συλλογικό και κοινό δημόσιο συμφέρον.

Επιβάλλεται, λοιπόν, στο Συνέδριο μας να υιοθετήσουμε και νέο ιδεολογικό και πολιτικό πλαίσιο και νέο Καταστατικό.

Γιατί, όσα καταλογίζουμε για «κόμμα μηχανισμό», για «πελατειακές σχέσεις», για «κρατισμό και κρατικισμό» - ακόμη και για «φθαρμένες και διεφθαρμένες» σχέσεις της οργάνωσης με την τοπική ή κεντρική εξουσία δεν αντιμετωπίζονται, αν το ίδιο το Κίνημα δεν εγγυάται με τη λειτουργία του τη δημοκρατική συμμετοχή, την αποτελεσματικότητα, τη διαφάνεια, τον έλεγχο και τη λογοδοσία.

Όλα αυτά προϋποθέτουν, πριν απ' όλα, σεβασμό στην έννοια του «μέλους». «Μέλος» δεν μπορεί να είναι ούτε ο συγγενής που εγγράφεται για τους συσχετισμούς, ούτε ο περαστικός, παρά εκείνος που συνειδητά δραστηριοποιείται στις λειτουργίες του κόμματος, των φορέων και των οργάνων του και λογοδοτεί σε αυτά. Το ΠΑΣΟΚ οφείλει να είναι, δηλαδή, πριν από όλα η αναγνωρίσιμη συλλογικότητα της δράσης και της συμμετοχής των μελών του.

Οι «φίλοι» πρέπει να μετέχουν στην ζωή και στη δράση της οργάνωσης, στις συνελεύσεις των οργανώσεων με παρέμβαση και λόγο, αλλά δεν μπορούν να ψηφίζουν μαζί με τα μέλη για επιλογές και όργανα.

Κάθε όργανο από τη Συντονιστική Επιτροπή της Δημοτικής Οργάνωσης, τη Νομαρχιακή, την Περιφερειακή έως και την

Κεντρική Επιτροπή - πρέπει να θεωρείται, να είναι και να δρα ως πολιτικό όργανο, άρα να εκλέγεται χωρίς περιορισμούς και ποσοτώσεις από το σύνολο των μελών του εκλεκτορικού σώματος που του αναλογεί.

Η Κεντρική Επιτροπή εκλέγεται από το Συνέδριο. Δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα 150 μέλη, ενώ οι βουλευτές δεν θα μπορούν να αποτελούν πάνω από το 1/3 της Κεντρικής Επιτροπής.

Ο Γραμματέας της ΚΕ πρέπει να εκλέγεται από το Συνέδριο. Το Πολιτικό Συμβούλιο δεν μπορεί να ξεπερνά τα 11 μέλη και εκλέγεται από την ΚΕ.

Αυτονοήτως, πρέπει να σεβόμαστε την αυτοτέλεια της Νεολαίας ΠΑΣΟΚ να εκλέγει ακηδεμόνευτα τα όργανά της. Και πρέπει να σκεφτούμε τον τρόπο συμμετοχής της Νεολαίας σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας του Κινήματος, καθώς το ΠΑΣΟΚ δεν θα έχει μέλλον αν δεν στηριχθεί και δεν αναδείξει άμεσα μια νέα ελπιδοφόρα γενιά στις τάξεις του.

Αλλά η συλλογική και αποτελεσματική συγκρότηση της δομής του Κινήματος δεν θα αποδώσει καρπούς, αν δεν περάσουμε άμεσα σε νέες μορφές και περιεχόμενα στις δράσεις, δράσεις που να βαθαίνουν την σχέση μας με την κοινωνία, τα προβλήματα και τα κινήματά της.

Υποβαθμίσαμε τις Οργανώσεις Χώρου Δουλειάς και το πληρώσαμε ακριβά. Ακόμα χειρότερα, υποβαθμίσαμε την ίδια τη δυναμική των κοινωνικών χώρων, σε όλες τους τις εκφάνσεις.

Θα ξαναγίνουμε ΠΑΣΟΚ νικηφόρο και ελπιδοφόρο όταν το Κίνημα ΠΑΣΟΚ γίνει πάλι το ΠΑΣΟΚ των Κινημάτων.

Η κινηματική δυναμική θα σπάσει την κοινωνική ακαμψία του κυβερνητισμού που κουβαλάμε στις νοοτροπίες μας· η κινηματική δυναμική θα σπάσει την κρατικιστική στρέβλωση της δήθεν αριστερής και άνωθεν κατευθυνόμενης παρέμβασής μας στα κοινωνικά ζητήματα.

Η κινηματική δυναμική θα δώσει πνοή και υπόσταση σε ένα σχέδιο για την Ελλάδα αντάξιο της ιστορίας μας, αντάξιο των προοπτικών μας, αντάξιο ενός λαού που πρέπει να ακουμπήσουμε στην αγωνία του. Για να πάρουμε μαθήματα από τις ανάγκες του· να πάρουμε μηνύματα από την οργή του· να πάρουμε δύναμη από την πίστη του λαού ότι τα πράγματα και μπορεί και πρέπει να αλλάξουν. Να ακουμπάμε στον λαό, όπως ο Ανταίος, για να γίνουμε Προμηθείς της πολιτικής δράσης, αντί Επιμηθείς των λαθών μας.

Πέτρος Ευθυμίου